

14.03.2025

KURUL KARARI

Başvuru Numarası : 2024/1701
Toplantı Tarihi/Sayısı : 30.12.2024/238
Karar Numarası : 2024/1300
Başvuran : H.T.G.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi Kararı ile toplu taşımada 30 yaşından gün almış öğrencilerle 30 yaş altı öğrencilerin farklı ücretlendirmeye tabi tutulmasının yaş temelinde ayrımcılık oluşturduğu iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 11/7/2024 tarihli ve 1060 sayılı kararı ile toplu taşımada 30 yaşından gün almış öğrencilerle 30 yaş altı öğrencilerin farklı ücretlendirmeye tabi tutulduğunu,

b. Öğrenci olmasına rağmen 30 yaşından gün aldığı için toplu taşımada daha fazla ücret ödemek zorunda bırakıldığını, 1/8/2024 tarihinden itibaren toplu taşımaya aylık 282,50 TL yerine 1.413,00 TL ücret ödediğini,

c. Öğrencilik statüsünden dolayı kazandığı indirimli bilet hakkına rağmen yaşı nedeniyle ayrımcı muameleye tabi tutulduğu kanaatiyle muhatap Belediyeye başvuruda bulunduğunu ancak söz konusu başvurusunun 8/8/2024 tarihinde reddedildiğini,

ç. Belediye Meclisi Kararı neticesinde 30 yaşından gün almış öğrencilerin toplu taşımadan yararlanabilmek için ödemesi gereken ücretin 30 yaş altı öğrencilere kıyasla beş kat fazla olduğunu ve söz konusu uygulamanın yaş temelinde ayrımcılık yasağını ihlal ettiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığından alınan yazılı görüşte özetle:

a. 11/7/2024 tarihli ve 1060 sayılı İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi Kararı ile 13/9/2020 tarihli ve 901 sayılı İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi Kararında (Ulaşımında İstanbulkart Yönetmeliği)

yer alan Öğrenci İstanbulkart tanımının “30 yaşından gün almış öğrencilere ise UKOME [Ulaşım Koordinasyon Merkezi] Kararı ile belirlenen Tam İstanbulkart, Aylık Tam Mavi Kart ve Tam Aktarma bedellerinin %10 oranı kadar indirim uygulanır.” şeklinde düzenlendiği,

b. 8/1/2002 tarihli ve 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 1’inci maddesi doğrultusunda toplu taşımada öğrencilere indirim yapabilme yetkisinin kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelere verilirken mevzuatta genel bir öğrenci tanımının bulunmadığı, yüksek öğretim ve milli eğitim mevzuatında öğrenci tanımına ilişkin farklı düzenlemelerin yer aldığı,

c. Öğrenci indirimleri konusunda farklı uygulamaların bulunduğu, örneğin T.C. Devlet Demiryolları Taşımacılık A.Ş. tarafından yolcu taşımacılığında 7-12 yaş arasındaki çocuklara %50 indirim, 13-26 yaş arasındaki gençlere %15 indirim uygulanırken 26 yaş üstü kişilere indirim uygulanmadığı,

ç. Söz konusu Belediye Meclis Kararı ile öğrenci tanımına uyan kişilerin indirimli bir şekilde toplu taşımadan yararlanabildiği, esasen henüz bir işte çalışmayan ve geliri olmayan eğitim çağındaki öğrencilerin desteklenmesinin sosyal devlet olmanın gereği ve anayasal bir zorunluluk olduğu, ancak 4736 sayılı Kanun gereği öğrencilere sağlanan indirimli toplu taşıma imkanının düzenli geliri bulunan kişiler tarafından kullanılmasının sağlanan indirimin doğasına aykırı olduğu gibi eşitlik ilkesine de aykırı bir durum teşkil ettiği,

d. Özellikle son yıllarda yaşanan ekonomik zorluklar nedeniyle düzenli geliri bulunan pek çok kişinin açık öğretim fakültelerine sınavsız bir şekilde kaydolarak indirimli öğrenci kartı kullandığı, bu durumun indirimli kart kullanımını gerçekten desteklenmesi gereken öğrenci tanımının dışına çıkararak diğer alanlarda kullanılan gelirlere kayıplara yol açtığı,

e. Vatandaşlara sunulan ekonomik toplu taşıma hizmetinin yarattığı maliyet unsurlarının yıllara sari olarak oluşturduğu finansal yükler, akaryakıt, elektrik, döviz kuru, ithal yedek parça gibi alanlarda artan maliyetler nedeniyle toplu taşıma hizmetinin düzenli bir şekilde sürdürülebilmesi, kent içi toplu taşıma hizmetinin İstanbul halkına etkin ve verimli bir şekilde sunulabilmesi için yolculukların ekonomik olmasının yanı sıra esnaf ve işletmecilerin gelir-gider dengesini de korumak amacıyla ücret düzenlemeleri yapıldığı,

f. 25/7/2024 tarihli ve 2024/5-18 sayılı UKOME Kararı ile 30 yaşından gün almış öğrencilerin toplu taşıma ücret tarifesinde tam geçiş, tam abonman, tam aktarma gibi tüm kalemler için ücretin %10’u oranında indirim uygulanmasına karar verildiği, halihazırda tam abonman ücretinin 1.570,00 TL olduğu ve öğrenci abonman ücretinin 282,00 TL olduğu, 2019 yılı öncesi toplu taşımada öğrencilere %59 oranında indirim uygulanırken 2019 yılı sonrası bu indirim oranının %82’ye çıkarıldığı, Tam Abonman İstanbulkart (1.570,00 TL) kullanan kişiler ile Öğrenci Abonman İstanbulkart (282,00 TL) kullanan öğrencilerin ödedikleri ücret arasında yaklaşık %555 oranında fark bulunduğu, Öğrenci Abonman İstanbulkart taleplerinin düzenli geliri bulunan kişilerin açık öğretim fakültelerine kayıt yaptırması

nedeniyle arttığı,

g. 30 yaşından gün almış öğrencilerin abonman oranları 2019 yılında %17 iken 2024 yılının ilk 6 ayında bu oranın %53'e yükseldiği, tam abonman ücretine göre yapılan %82 oranında indirimın sürdürülebilir olması adına iş gücüne katılımı yüksek olan 30 yaşından gün almış öğrencilere sağlanan indirim oranında değişiklik yapılmasının zorunlu hale geldiği, İstanbul'da toplam öğrenci sayısının 3.117.663 olduğu, 30 yaşından gün almış öğrenci sayısının 513.089 olduğu, 30 yaşından gün almış öğrencilere Tam İstanbulkart ücretinin %10'u oranında indirim uygulanması durumunda tahmini gelir artışının yıllık 3.135.708.606,00 TL olacağı hesaplandığı,

ğ. Türkiye Belediyeler Birliği Hukuk İşleri Müdürlüğü'nün 23/10/2020 tarihli ve ... sayılı yazısı ile kanunların vermiş olduğu yetki çerçevesinde her belediyenin kendi belediye meclisince belirlenen tarifeye göre toplu taşıma hizmetinden ücret almaya yetkili olduğu, belediyelerin öğrencilere kısmen veya tamamen indirim uygulamak ve uygulamamak konusunda serbest olduğu, bu yetkinin kullanılması halinde kişilerin durumlarına göre farklı yararlandırma kriterleri belirleyebileceği, öğrencilerin indirimli taşınmasında kanun koyucunun amacının göz önünde tutulması gerektiği, belediyelere görevleriyle orantılı gelir kaynakları sağlandığı, belediyelerce indirimli taşınmanın amacından uzaklaştırılmasının engellenmesi konusunda hassasiyet gösterilmesinin, hizmet maliyetleri ile indirim maliyetine katılan ancak indirim uygulanmayan vatandaşlara karşı sorumluluğun da gereği olduğunun değerlendirildiği,

h. Öğrenci ulaşım kartına hak sahipliği için 26 yaşını doldurmuş kişilerden Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kaydının olmaması şartının aranmasıyla ilgili olarak yaş temelinde ayrımcılığa uğrandığı iddiasıyla yapılan bir başvuruda ayrımcılık yasağının ihlal edilmediğine karar verildiği [Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK), B. No: 2020/1091, K. No: 2020/270, 29/12/2020, para. 30], söz konusu karar ve yukarıda yer alan hususlar göz önüne alındığında 30 yaşından gün almış öğrencilerin toplu taşımada Tam İstanbulkart, Aylık Tam Mavi Kart ve tam aktarma bedellerine göre %10 oranında indirimli yararlanmasının mevzuata uygun olduğu ve ayrımcılık yasağını ihlal etmediği belirtilmiştir.

4. Muhatapın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

a. Toplu taşımada 30 yaşından gün almış öğrencilerin indirimli bilet kullanmasında muhatap Belediyenin yalnızca yaşa dayalı bir ayırım yaptığı, oysa diğer kurumların uygulamalarında başka kriterlerin de esas alındığı,

b. 2019 yılından itibaren 720.0000 adet ücretsiz kartın dağıtılmasının ve öğrenci indirim oranının %82'ye çıkarılmasının yanı sıra diğer uygulamaların muhatap Belediyenin bütçesine bilerek ve isteyerek yük bindirdiği,

c. Türkiye'nin en büyük şehrinde 30 yaşından gün almış öğrencilere farklı ücret tarifesi uygulanmasıyla muhatap Belediyenin bütçesine yıllık gelir olarak 3.135.708.606,00 TL beklenmesinin anlamsız olduğu ve muhatap Belediyenin bütçesindeki zararın eşitlik ilkesinin ihlal edilmek suretiyle toplu

taşıma ücretleriyle giderilmeye çalışıldığı ifade edilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın “*Kanun önünde eşitlik*” başlıklı 10'uncu maddesinin birinci ve beşinci fıkraları şöyledir:

“Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

(...)

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.”

6. Anayasa'nın “*Eğitim ve öğrenim hakkı ve ödevi*” başlıklı 42'nci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“Kimse, eğitim ve öğrenim hakkından yoksun bırakılamaz.”

7. Anayasa'nın “*Mahalli idareler*” başlıklı 127'nci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları şöyledir:

“Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir.

Mahalli idarelerin kuruluş ve görevleri ile yetkileri, yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kanunla düzenlenir.”

8. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun “*Tanımlar*” başlıklı 2'nci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“(1) Bu Kanunun uygulanmasında;

(...)

d) Doğrudan ayrımcılık: Bir gerçek veya tüzel kişinin, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden karşılaştırılabilir durumdakilere kıyasla eşit şekilde yararlanmasını bu Kanunda sayılan ayrımcılık temellerine dayanılarak engelleyen veya zorlaştıran her türlü farklı muameleyi, (...) ifade eder.”

9. 6701 sayılı Kanun'un “*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*” başlıklı 3'üncü maddesi şöyledir:

“(1) Herkes, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir.

(2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.

(3) *Ayrımcılık yasağının ihlali hâlinde, konuya ilişkin görev ve yetkisi bulunan kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ihlalin sona erdirilmesi, sonuçlarının giderilmesi, tekrarlanmasının önlenmesi, adli ve idari yoldan takibinin sağlanması amacıyla gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.*

(4) *Ayrımcılık yasağı bakımından sorumluluk altında olan gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri, yetki alanları içerisinde bulunan konular bakımından ayrımcılığın tespiti, ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür.”*

10. 6701 sayılı Kanun’un “*Ayrımcılık yasağının kapsamı*” başlıklı 5’inci maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“(1) Eğitim ve öğretim, yargı, kolluk, sağlık, ulaşım, iletişim, sosyal güvenlik, sosyal hizmetler, sosyal yardım, spor, konaklama, kültür, turizm ve benzeri hizmetleri sunan kamu kurum ve kuruluşları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, gerçek kişiler ve özel hukuk tüzel kişileri, yürüttükleri faaliyetler bakımından bu hizmetlerden yararlanmakta olan veya yararlanmak üzere başvurmuş olan ya da bu hizmetler hakkında bilgi almak isteyen kişi aleyhine ayrımcılık yapamaz. Bu hüküm kamuya açık hizmetlerin sunulduğu alanlar ve binalara erişimi de kapsar.”

11. 6701 sayılı Kanun’un “*Kurumun görevleri*” başlıklı 9’uncu maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“(1) Kurumun görevleri şunlardır: (...) g) Ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek. (...)”

12. 6701 sayılı Kanun’un “*İspat yükü*” başlıklı 21’inci maddesi şöyledir:

“(1) Münhasıran ayrımcılık yasağının ihlali iddiasıyla Kuruma yapılan başvurularda, başvuranın iddiasının gerçekliğine ilişkin kuvvetli emarelerin ve karine oluşturan olguların varlığını ortaya koyması hâlinde, karşı tarafın ayrımcılık yasağını ve eşit muamele ilkesini ihlal etmediğini ispat etmesi gerekir.”

13. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “*İhlal kararı*” başlıklı 69’uncu maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

“(1) İnceleme ve araştırma sonucunda başvurunun yerinde olduğu kanaatine varılması hâlinde ihlal kararı verilir.”

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

14. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci fıkrası "*Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir.*" hükmünü haizdir. Başvuranın dilekçesinden, İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi Kararı ile 30 yaşından gün almış öğrencilerle 30 yaş altı öğrencilerin toplu taşımada farklı ücretlendirmeye tabi tutulduğu iddiası bakımından 6701 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin ikinci fıkrasında yer alan ayrımcılık temellerinden yaş temeli ile bağlantılı olarak ayrımcılığa maruz kaldığı iddiasında bulunduğu anlaşılmaktadır.

15. Mezkûr Kanun'un 17'nci maddesinin ikinci fıkrasına göre "*İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.*" Başvuranın Kuruma başvurmadan önce 6701 sayılı Kanun'a aykırı olduğunu iddia ettiği uygulamanın düzeltilmesini 2/8/2024 tarihinde ilgili taraftan talep ettiği ve başvuranın bu talebinin 8/8/2024 tarihinde reddedildiği görülmüştür. Bu kapsamda ilgili tarafa başvuru şartı sağlanan işbu başvurunun Kurumumuzca esastan incelenebileceği değerlendirilmiştir.

16. Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı, insan hakları hukukunun temel normları arasında yer almakta olup hem uluslararası sözleşmelerde hem de ulusal mevzuatımızda güçlü bir şekilde teminat altına alınmıştır. İnsan Hakları Evrensel Beyanamesi'nin (İHEB) 2'nci maddesine göre "*Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir.*"

17. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) "*Ayrımcılık Yasağı*" başlıklı 14'üncü maddesine göre "*Bu Sözleşme'de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal veya toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.*"

18. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihadında ayrımcılık, objektif ve makul bir gerekçeye dayanmaksızın, benzer durumdaki kişilere farklı muamelede bulunulması şeklinde tanımlanmaktadır (AİHM, *Willis/Birleşik Krallık*, B. No: 36042/97, 11/6/2002, para. 48). AİHM'e göre farklı muamele, nesnel ve makul bir gerekçeye dayanmadığı takdirde ayrımcı olarak kabul edilir. Başka bir ifadeyle, farklı muamele meşru bir amaç taşıyor veya kullanılan araçlarla bu amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi kurulamıyorsa ayrımcılık teşkil eder. (AİHM, *Fabris/Fransa*, B. No: 16574/10, 7/2/2013, para. 56). AİHM, taraf devletlerin benzer durum teşkil eden farklılıkların farklı bir muamele gerektirip gerektirmediğinin ve ne ölçüde gerektirdiğinin değerlendirmesinde takdir yetkisine sahip olduklarını kabul etmektedir. Bu takdir yetkisinin kapsamı ise olayın koşullarına, konusuna ve arka

planına göre değişiklik göstermektedir (AİHM, *Stummer/Avusturya*, B. No: 37452/02, 7/7/2011, para. 88). Özellikle ekonomik ve toplumsal stratejiye ilişkin genel tedbirlerin uygulanması söz konusu olduğunda devletin geniş bir takdir yetkisinin olduğu kabul edilmektedir (AİHM, *Hämäläinen/Finlandiya*, B. No: 37359/09, 16/7/2014, para. 109).

19. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre, Anayasa'nın 10'uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesi Anayasa'da güvence altına alınan hak ve özgürlüklerden yararlanılırken nesnel ve haklı bir neden olmaksızın aynı veya benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelede bulunulmasını yasaklamaktadır. Nesnel ve makul bir şekilde haklılaştırılmayan, diğer bir ifadeyle meşru bir amaca dayanmayan ya da seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmayan farklı muameleler Anayasa'nın 10'uncu maddesinin amaçları bağlamında ayrımcı karakterli olarak kabul edilir. Kuşkusuz benzer durumlara farklı muamelenin haklı bir temelini bulunup bulunmadığının veya farklılığın ne dereceye kadar haklı görülebileceği değerlendirilmesinde kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi bulunmaktadır. Bununla birlikte bu takdir yetkisinin kapsamı somut olayın özelliklerine ve hususiyetle farklı bir şekilde yararlandırılan hakkın niteliğine göre değişebilecektir (AYM, *Nuriye Arpa*, B. No: 2018/18505, 16/6/2021, para. 58-59).

20. Başvuru dilekçesinde İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 11/7/2024 tarihli ve 1060 sayılı Kararı uyarınca toplu taşımada 30 yaşından gün almış öğrencilerle 30 yaş altı öğrencilerin farklı ücretlendirmeye tabi tutulduğu ve bu uygulamanın yaş temelinde ayrımcılık yasağı ihlali olduğu iddia edilmektedir. Başvuran, öğrenci olmasına rağmen 30 yaşından gün aldığı için toplu taşımada daha yüksek ücret ödediğini, 1/8/2024 tarihinden itibaren toplu taşımaya 282,50 TL yerine 1.413,00 TL ücret ödemek zorunda bırakıldığını ifade etmektedir.

21. Başvuranın iddialarına karşılık muhatap Belediyeden alınan yazılı görüşte, toplu taşımada 30 yaşından gün almış öğrencilerle 30 yaş altı öğrencilerin farklı ücretlendirmeye tabi tutulması hususunda; hâlihazırda Tam Abonman İstanbulkart (1.570,00 TL) kullanan kişiler ile Öğrenci Abonman İstanbulkart (282,00 TL) kullanan öğrencilerin ödedikleri ücret arasında yaklaşık %555 oranında fark bulunduğu için Öğrenci Abonman İstanbulkart taleplerinin düzenli geliri bulunan kişilerin açık öğretim fakültelerine kayıt yaptırması nedeniyle arttığı, tam abonman ücretine göre yapılan %82 oranında indirim sürdürülebilir olması adına iş gücüne katılımı yüksek olan 30 yaşından gün almış öğrencilere sağlanan indirim oranında değişiklik yapılmasının zorunlu hale geldiği, bu durumun indirimli kart kullanımını gerçekten desteklenmesi gereken öğrenci tanımının dışına çıkararak diğer alanlarda kullanılan gelirlerde kayıplara yol açtığı, İstanbul'da toplam öğrenci sayısının 3.117.663 olduğu, 30 yaşından gün almış öğrenci sayısının 513.089 olduğu, 30 yaşından gün almış öğrencilere Tam İstanbulkart ücretinin %10'u oranında indirim uygulanması durumunda tahmini gelir artışının yıllık 3.135.708.606,00 TL olacağını hesaplandığı vurgulanmıştır.

22. Ayrıca muhatap Belediyeden alınan yazılı görüşte mevcut uygulamanın yaş temelinde ayrımcılık oluşturmadığına dair Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 29/12/2020 tarihli ve 2020/270 sayılı Kararı emsal olarak gösterilmiştir. Söz konusu Karara göre öğrenci ulaşım kartı hak

sahipliği için Belediyenin 26 yaş altındaki kişilerden SGK kaydı talep etmediği, 26 yaşın üzerindeki kişilerden ise SGK kaydı talep ettiği ve SGK kaydı bulunan kişilere öğrenci kartı verilmediği, bu uygulamayla çalışmayan öğrencilere indirimli ulaşım kartı sağlayarak eğitimin getirdiği mali yükün azaltılmasının amaçlandığı ve eşitsiz bir durumu ortadan kaldırmaya yönelik bir düzenleme getirildiği, takdir yetkisinin makul bir gerekçeyle orantılı olarak kullanılması nedeniyle ayrımcılık yasağının ihlal edilmediğine karar verilmiştir. Bu kapsamda başvuruya konu iddiaların incelenmesinde ilk olarak 6701 sayılı Kanun çerçevesinde yaş temelinde farklı bir muamelenin mevcut olup olmadığının, ardından farklı bir muamele bulunması halinde ise bu muamelenin haklı ve meşru bir gerekçeye dayanıp dayanmadığının ve ölçülülük ilkesine uygun olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

23. 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "*Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları*" başlıklı 7'nci maddesinin ilgili bentleri şöyledir:

"Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

(...)

f) Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

(...)

p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek. Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettirilmesine karar vermek. (...)"

24. Mezkûr Kanun'un "*Ulaşım hizmetleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

"Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerindeki her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile, Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonunun görevlendireceği ilgili odanın temsilcisinin katılacağı Ulaşım Koordinasyon Merkezi kurulur. İlçe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım Koordinasyon Merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili üye olarak

belirlenmeyen ulaşım sektörü ile ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından ihtisas meslek odalarının temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır. (...)”

25. 8/1/2002 tarihli ve 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun’un 1’inci maddesinin ilgili bölümü şöyledir:

“(...) Belediyeler ile bunların kurdukları birlik, müessese ve işletmeler, toplu taşıma hizmetlerinde öğrenci ve basın kimlik kartı sahiplerine indirim uygulamaya yetkilidirler. (...)”

26. Anayasa’nın 10’uncu maddesinde düzenlenen eşitlik ilkesinden doğan güvenceler, hukuki durumları benzer olanlara farklı muamele edilmesiyle harekete geçer. Dolayısıyla öncelikle benzer durumun ve farklı muamelenin ortaya konulması gerekir. Farklı muamelenin varlığının ilk bakışta anlaşılabilir hâllerde başvuru için herhangi bir ispat çabasına girişmesi beklenmez. Bu bağlamda mevzuattan kaynaklanan veya uygulamadan kaynaklansa bile muamele sahibinin saikinden bağımsız bir biçimde oluşan farklı muamele için başvuru için ayrıca bir ispat külfeti altına girmesi söz konusu olamaz (AYM, *Burcu Reis*, B. No: 2016/5824, 28/12/2021, para. 57). Somut olay bağlamında ilk tespit edilmesi gereken husus toplu taşımada öğrenci indirimine ilişkin uygulamanın, 30 yaşından gün almış öğrencilerle 30 yaş altı öğrenciler arasında 6701 sayılı Kanun çerçevesinde yaş temelinde farklı bir muamele içerip içermediğidir.

27. Başvuru dosyası incelendiğinde 15/8/2024 tarihli Öğrenci Belgesi doğrultusunda başvuranın İstanbul Üniversitesi Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Programı’na kayıtlı ... sınıf aktif öğrencisi statüsünde bulunduğu ve başvuranın doğum tarihinin .../.../1987 olduğu anlaşılmıştır. Başvuranın iddiası öğrenci olmasına rağmen 30 yaşından gün aldığı için toplu taşımada 30 yaş altı öğrencilere kıyasla daha fazla ücret ödemeye tabi tutulduğuna ilişkindir. Bu kapsamda toplu taşımada 30 yaşından gün almış öğrencilerle 30 yaş altı öğrencilerin farklı ücretlendirmeye tabi tutulduğu ve bu uygulamanın yaş temelinde farklı muamele oluşturduğu anlaşılmaktadır. Bu farklı muamelenin haklı ve meşru bir gerekçeye dayanıp dayanmadığı ve ölçülülük ilkesine uygun olup olmadığı yönlerinden incelenmesi gerekmektedir.

28. Eğitim hakkı, Anayasa tarafından güvence altına alınmış temel bir haktır. Bu bağlamda eğitim yalnızca kişilere doğrudan fayda sağlayan bir kamu hizmeti değil, aynı zamanda geniş sosyal fonksiyonları olan bir hizmettir. Demokratik bir toplumda, insan haklarının güçlenmesi ve sürdürülmesi açısından eğitim hakkının vazgeçilmez bir katkı sağladığı açıktır (AYM, *Mehmet Reşit Arslan ve diğerleri*, B. No: 2013/583, 10/12/2014, para. 66). AYM kararlarında eğitim hakkının kamu ve özel eğitim kurumlarında ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim seviyelerini kapsadığı (AYM, *Hikmet Balabanoğlu*, B. No: 2012/1334, 17/9/2013, para. 28) vurgulanmıştır.

29. Nesnel ve makul bir gerekçeye dayandırılmayan, yani meşru bir amaca hizmet etmeyen veya seçilen araç ile hedeflenen amaç arasında makul bir orantılılık bağı bulunmayan farklı muameleler ayrımcı

nitelikte kabul edilmektedir. Bu doğrultuda, muamelelerin haklı ve meşru bir gerekçeye dayanmaması ya da amaçlanan hedef ile kullanılan araç arasında makul bir orantılılık ilişkisi bulunmaması halinde ayrımcılık yasağının ihlali söz konusu olacaktır (TIHEK, B. No: 2023/1546, 8/5/2024, para. 32). Mevcut olayda 30 yaşından gün almış öğrencilerin farklı ücretlendirmeye tabi tutulmasının haklı ve meşru bir gerekçeye dayanıp dayanmadığı ve amaçlanan hedef ile kullanılan araç arasındaki orantılılığın değerlendirilmesi sırasında; toplu taşıma ücretlerinin belirlenmesinde 5216 sayılı Kanun ile 4736 sayılı Kanun ve sair mevzuat çerçevesinde muhatap Belediyenin takdir yetkisinin bulunduğu kabul edilmekle birlikte, bu takdir yetkisinin kullanımına ilişkin Belediye Meclisinin 11/7/2024 tarihli ve 1060 sayılı Kararı, UKOME'nin 25/7/2024 tarihli ve 2024/5-18 sayılı Kararı ve muhatap Belediyenin yazılı görüşünde sunduğu gerekçelerin dikkate alınması gerekmektedir.

30. Anayasa'nın 13'üncü maddesinde yer alan ölçülülük ilkesi elverişlilik, gereklilik ve orantılılık olmak üzere üç alt ilkeden oluşmaktadır. Elverişlilik öngörülen müdahalenin amacı gerçekleştirmeye elverişli olmasını, gereklilik amaç bakımından müdahalenin zorunlu olmasını yani aynı amaca daha hafif bir müdahale ile ulaşılabileceğini mümkün olmamasını, orantılılık ise bireyin hakkına yapılan müdahale ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir dengenin gözetilmesi gerekliliğini ifade etmektedir (AYM, *Mehmet Akdoğan ve diğerleri*, B. No: 2013/817, 19/12/2013, para. 38). Toplu taşıma ücretlerine ilişkin olarak başvurunun konusunu oluşturan muhatap Belediyenin takdir yetkisi, Anayasa'nın 13'üncü maddesinde düzenlenen ölçülülük ilkesi doğrultusunda kullanılmalıdır. Bu kapsamda toplu taşıma ücretlerinin belirlenmesi ve öğrencilere indirim oranlarının tayin edilmesi hususunda, elde edilmek istenen kamu yararı ile farklı ücretlendirmeye tabi tutulan 30 yaşından gün almış öğrencilerin hakları arasında adil bir denge kurulması gerekmektedir. Diğer bir ifadeyle, toplu taşımada öğrencilerin yaş temelinde farklı ücretlendirilmesi Anayasa'nın öngördüğü sınırlar dâhilinde makul, gerekli ve orantılı bir biçimde gerçekleştirilmelidir.

31. Ulaşımında İstanbulkart Yönetmeliği'nin "*İstanbulkart Çeşitleri*" başlıklı 4'üncü maddesinin 1-a bendinde Öğrenci İstanbulkart tanımı "*Millî Savunma Üniversitesi, Yüksek Öğretim Kurumu Kanunu kapsamında eğitim gören ve YÖKSİS kaydı doğrulanan öğrenciler ile Millî Eğitim Temel Kanunu, Özel Öğretim Kurumları Kanunu, Çıraklık Eğitim Kanunu ve diğer kanunlar kapsamında eğitim gören ve kaydı elektronik sistem üzerinden doğrulanan kişilere verilen kişiselleştirilmiş İstanbulkartını ifade eder. Lise öğrenimini bitirdiği halde üniversite sınavına girip herhangi bir üniversiteye yerleşmeye hak kazanamayan ya da tercih yapamayan kişiler 1 (bir) yıl süre ile öğrenci sayılır.*" şeklinde düzenlenmekte iken 11/7/2024 tarihli ve 1060 sayılı İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi Kararı ile mezkûr Yönetmelik maddesinin 1-a bendinde "*30 yaşından gün almış öğrencilere ise UKOME Kararı ile belirlenen Tam İstanbulkart, Aylık Tam Mavi Kart ve Tam Aktarma bedellerinin %10 oranı kadar indirim uygulanır.*" ifadesinin eklendiği görülmüştür. İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisi Hukuk Komisyonu ile Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından hazırlanan müşterek raporda söz konusu Yönetmelik değişikliğinin gerekçesi kamunun gelir-gider dengesinin sağlanması ve yasanın amacına uygun bir şekilde uygulanması olarak belirtilmiştir.

32. UKOME'nin "Toplu Ulaşım Ücret Tarifesinin Düzenlenmesi Teklifi" hususunda aldığı 25/7/2024 tarihli ve 2024/5-18 sayılı Karar'da, Toplu Ulaşım Hizmetleri Şube Müdürlüğü'nün değerlendirmesinde "Müdürlüğümüzce yapılan çalışmalar neticesinde; elektronik bilet, minibüs, servis, taksi, taksi dolmuş, vb. taşımacılık türleri ücret tarifeleri için son ücret düzenleme tarihinden bu yana akaryakıt fiyatları, asgari ücreti ve enflasyonda yüksek değişim tespit edilmiş olduğundan ücret düzenlemesinin yapılması gerekliliği tespit edilmiştir. Vatandaşlarımıza sunulan ekonomik ulaşım hizmetinin yarattığı maliyet unsurlarının yıllara sair olarak oluşturduğu finansal yükler, akaryakıt, elektrik, döviz kuru, ithal yedek parça vb. alanlarda artan maliyetler nedeniyle ulaşım hizmetinin etkin ve düzenli bir şekilde sürdürülebilmesi, kent içi toplu ulaşım hizmetini İstanbul halkına etkin ve verimli bir şekilde sunmak için yolcuların ekonomik olmasının yanı sıra esnaf ve işletmecilerin gelir-gider dengesini de korumak amacıyla elektronik bilet, minibüs, taksi, taksi dolmuş, servis ücret tarifelerine artış yapılması konusunun UKOME gündemine alınarak karar bağlanması hususunu arz ederim." denilmektedir. Söz konusu Karar'da yer alan Elektronik Bilet Ücret Tarifesi Esasları'nın 11'inci maddesi "30 yaşından gün almış öğrencilerin tarifesi (1/8/2024 tarihinden itibaren uygulanacaktır), tüm kalemler (geçiş ve dolunlar) için ilgili tam ücretin (Tam Geçiş, Tam Abonman, Tam Aktarma vb.) %10 oranında indirimli şeklinde (yukarı yuvarlanarak) uygulanır. Abonman geçişlerinde değişiklik olmayacaktır, mevcut limitler devam edecektir. 30 yaşından gün almış kişilerin abonmanları gerekli teknik altyapı oluşturulana kadar mevcut Tam Abonman hesaplamasına dâhil edilerek hak ediş dağıtılacaktır." şeklinde düzenlenmiştir.

33. Belediye Meclisinin 11/7/2024 tarihli ve 1060 sayılı Kararı ile UKOME'nin 25/7/2024 tarihli ve 2024/5-18 sayılı Kararı ve bu kararların hazırlık sürecine ilişkin komisyon raporları incelendiğinde, 30 yaşından gün almış öğrencilere toplu taşıma ücretlerinde uygulanan farklı muameleye yönelik herhangi bir gerekçeye yer verilmediği görülmüştür. Yalnızca muhatap Belediyeden alınan yazılı görüşte bu farklı muamelenin gerekçesine dair bir açıklama yapılmıştır. Yazılı görüşte; henüz bir işte çalışmayan ve düzenli geliri olmayan eğitim çağındaki öğrencilerin desteklenmesinin sosyal devlet olmanın gereği ve anayasal bir zorunluluk olduğu ancak öğrencilere sağlanan indirimli toplu taşıma imkânının düzenli geliri bulunan kişiler tarafından kullanılmasının sağlanan indirimin amacına aykırı bir durum teşkil ettiği belirtilmiştir. Son yıllarda pek çok kişinin açık öğretim fakültelerine sınavsız bir şekilde kaydolarak indirimli öğrenci kartı kullanması, indirimli kart kullanımını gerçekten desteklenmesi gereken öğrenci tanımının dışına çıkardığı ve diğer alanlarda kullanılan gelirlerde kayıplara yol açtığı da ifade edilmiştir. Bu kapsamda yapılan değerlendirmelerde, muhatap Belediyenin 30 yaşından gün almış öğrencilere toplu taşıma ücretlerinde farklı bir ücret tarifesi uygulamasının, kamu kaynaklarının etkin kullanımı ve sosyal desteklerin hedef kitleye ulaştırılması amacına yönelik haklı ve meşru gerekçelere dayandığı yönünde bir kanaat oluşmaktadır.

34. Her ne kadar muhatap Belediye tarafından toplu taşımada farklı ücret tarifesi belirlenmesinde haklı ve meşru gerekçelere dayanıldığı kanaati oluşsa da uygulamada tek ölçüt olarak 30 yaşından gün almış öğrencilerin iş gücüne daha fazla katıldığı varsayımının esas alınması ve muhatap Belediyenin bu

varsayımını destekleyen resmi verilerin de sunulmamış olması göz önüne alındığında, kullanılan araç ile ulaşılmak istenen amaç arasında makul bir orantılılık bulunmadığı değerlendirilmektedir. Muhatap Belediye tarafından İstanbul'daki toplam öğrenci sayısının 3.117.663 olduğu, 30 yaşından gün almış öğrenci sayısının ise 513.089 olduğu belirlenmiş olmasına rağmen 30 yaşından gün almış öğrencilerin durumuna dair kişi özelinde bir değerlendirme yapılmadığı anlaşılmış; 30 yaşından gün almış öğrencilerin eğitim seviyesindeki (Ortaöğretim/Yükseköğretim) ve eğitim türündeki (Açık Eğitim/Örgün Eğitim) farklılıklar dikkate alınarak bir sınıflandırmaya gidilmediği görülmüştür. Bunun yanı sıra muhatap Belediye nezdinde 30 yaşından gün almış öğrencilerin zaten istihdama kayıtlı olduğu varsayılarak bu öğrencilerin düzenli geliri olup olmadığını belirlemek amacıyla SGK kayıtlarına da başvurulmamıştır. Bu unsurların tamamının birlikte dikkate alınmaması, adil bir denge gözetilmeden, yaş temeline dayalı farklı muamelenin makul, gerekli ve orantılı bir ölçüde yapılmadığını ortaya koymaktadır.

35. Muhatap Belediye tarafından, 30 yaşından gün almış öğrencilere Tam İstanbulkart ücreti üzerinden %10 oranında indirim uygulanması durumunda yıllık tahmini gelir artışının 3.135.708.606,00 TL olacağı hesaplanmıştır. Ancak toplu taşıma hizmetinin öğrencilere yönelik indirimlerle desteklenmesi gerektiği yönündeki sosyal devlet ilkesi dikkate alındığında, muhatap Belediye tarafından gelir elde etme amacının öne çıkarılması eğitim gibi anayasal bir hakkın korunmasına yönelik kamu hizmetinin niteliği ile bağdaşmamaktadır. Öte yandan 30 yaşından gün almış öğrencilerin eğitim seviyesi, eğitim türü, gelir durumu gibi farklılıkları gözetilmeksizin yalnızca bu yaş grubunun iş gücüne katılımının yüksek olduğu varsayımına dayalı olarak yapılan toplu taşıma ücret düzenlemesinin, elde edilmek istenen kamu yararı ile farklı ücretlendirmeye tabi tutulan 30 yaşından gün almış öğrencilerin hakları arasında adil dengeyi zedeleyici nitelikte olduğu değerlendirilmesine varılmaktadır.

36. Sonuç olarak yukarıda yer alan tüm hususlar birlikte değerlendirildiğinde, muhatap Belediye tarafından toplu taşımada 30 yaşından gün almış öğrencilerin farklı ücretlendirmeye tabi tutulması meşru bir amaç taşısa da uygulama sırasında yaş sınırının belirlenmesinde kişiler arasındaki bireysel farklılıkların göz önünde bulundurulmadığı ve bu durumun hedeflenen amaç ile uygulanan araç arasında bir ölçülülük sağlamadığı, uygulamada makul bir dengenin gözetilmediği gerekçeleriyle, 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in 69'uncu maddesinin birinci fıkrası kapsamında başvuru konusu olayda yaş temelinde ayrımcılık yasağının ihlal edildiği kanaatine varılmıştır.

37. Somut olayda yaş temelinde ayrımcılık yasağı ihlalinin etki ve sonucunun ağırlığı ve ayrımcılık yasağı kapsamında korunmak istenen kamusal menfaat ile ihlal iddiasına muhatap Belediyenin mali gücü ve güçlü hukuki konumu göz önünde bulundurularak ihlal konusu olayla ilgili muhatap Belediyeye üst sınırdan idari para cezası uygulanmasına karar verilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda AYRIMCILIK YASAĞININ İHLAL EDİLDİĞİNE,

B. Muhatap İstanbul Büyükşehir Belediye hakkında 141.934,00 TL
(YüzKırkBirBinDokuzYüzOtuzDört TL) İDARİ PARA CEZASI UYGULANMASINA,

C. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

Ç. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine

başvurulabileceğine,

30/12/2024 tarihinde Alişan TİRYAKİ'nin karşı oyu, Muhammet Ecevit CARTİ'nin ilave görüşü ile OY ÇOKLUĞUYLA karar verildi.

e-imzalıdır

Prof. Dr. Muharrem KILIÇ
Başkan

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
II. Başkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Dilek ERTÜRK
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Ünal SADE
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Yunus Emre KARAOSMANOĞLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Kurul Üyesi

Ek:

1- 2024-1300 H.T.G. Kurul Kararı Alişan TİRYAKİ Karşı Oyu (2 Sayfa)

2- 2024-1300 H.T.G. Muhammet Ecevit CARTİ İlave Görüşü (2 Sayfa)

06.02.2025

KARŞI OY GEREKÇESİ

Karar Adı : H.T.G.
Karar Numarası : 2024/1300

1. Başvuru; İstanbul Büyükşehir Belediye Meclisinin 11/7/2024 tarihli ve 1060 sayılı Kararı uyarınca toplu taşımada 30 yaşından gün almış öğrencilerle 30 yaş altı öğrencilerin farklı ücretlendirmeye tabi tutulduğu ve bu uygulamanın yaş temelinde ayrımcılık yasağının ihlalini teşkil ettiği iddiasına ilişkindir.
2. 6701 sayılı Kanun'un "*Eşitlik ilkesi ve ayrımcılık yasağı*" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci ve ikinci fıkralarında "*(1) Herkes hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada eşittir. (2) Bu Kanun kapsamında cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefî ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik ve yaş temellerine dayalı ayrımcılık yasaktır.*" düzenlemesi yer almaktadır.
3. Somut başvuruda başvuran tarafından toplu taşımada 30 yaşından gün almış öğrencilerle 30 yaş altı öğrencilerin farklı ücretlendirmeye tabi tutulmasının ayrımcılık yasağının ihlali olduğu iddia edilirken muhatap Belediye tarafından ise öğrenci "tanımına" uyan kişilerin indirimli bir şekilde toplu taşımadan yararlanabildiği; esasen henüz bir işte çalışmayan ve geliri olmayan eğitim çağındaki öğrencilerin desteklenmesinin sosyal devlet olmanın gereği ve anayasal bir zorunluluk olduğu ancak 4736 sayılı Kanun gereği öğrencilere sağlanan indirimli toplu taşıma imkânının düzenli geliri bulunan kişiler tarafından kullanılmasının sağlanan indirimin doğasına aykırı olduğu gibi eşitlik ilkesine de aykırı bir durum teşkil ettiği ifade edilmiştir.
4. Konuya ilişkin normatif düzenlemeler incelendiğinde indirimli toplu taşıma hizmeti sunmanın belediyeler açısından takdire dayalı bir yetkiyle düzenlendiği görülmektedir. Bununla koşut olarak öğrenci statüsünde olan her kişiye bu hizmetin ücretsiz sunulmasına ilişkin amir bir düzenleme de söz konusu değildir. Konuya ilişkin olarak, 8/1/2002 tarihli ve 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1'inci maddesinin ilgili bölümü "*(...) Belediyeler ile bunların kurdukları birlik, müessese ve işletmeler, toplu taşıma hizmetlerinde öğrenci ve basın kimlik kartı sahiplerine indirim uygulamaya yetkilidirler. (...)*" hükmünü haizdir. Bu hükmün amaçsal yorumundan belediyelerin farklı muameleyi haklı kılacak parametrelerle yaş grupları arasında bu yönde bir ayrıma gitme noktasında takdir yetkisi olduğu değerlendirilmektedir.
5. Oluşturulan farklı muamele, hukuki olarak meşru olduğu kadar sosyal hayatında gerçekleriyle de uyumludur. Ülkemiz örneğinde değerlendirildiğinde 30 yaş sınırı, öğrenim hayatının olağan süresi ve sene kayıpları da göz önüne alındığında makul bir yaş olarak ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda muhatap Belediye tarafından indirimli ücret tarifeleri belirlenirken 30 yaşından gün almış kişilerin çalışma hayatına katılım yaş aralığında değerlendirilmesi rasyonel tercihlerin sonucudur. Ayrımcılık yasağı ihlalinin ortaya çıkabilmesi için benzer durumda olan kişilere makul bir gerekçe olmaksızın farklı muamelede bulunulması gerekmektedir. Niza konusu olayda ise farklı muamelenin hem hukuki hem de sosyal hayatla uyumlu somut gerekçeleri bulunmaktadır. Bu noktada yaş itibarıyla okulda olması gereken ve bu nedenle çalışma

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

hayatına katılım sağlayamayan çocuk ve gençlere özgü yapılan desteklerin çalışma hayatına katılabilecek kişilerden ayrıştırılmasının uygun olacağı kanaati oluşmaktadır. Bu bağlamda muhatap Belediye tarafından kamu kaynaklarının etkin kullanımı ve sosyal desteklerin hedef kitleye ulaştırılması amacına yönelik olarak eşitsiz bir durumu ortadan kaldırmaya yönelik bir düzenleme getirildiği anlaşılmaktadır. 6701 sayılı Kanun'un 7'nci maddesinin (f) bendi uyarınca "Eşitsizlikleri ortadan kaldırmaya yönelik, gerekli, amaca uygun ve orantılı farklı muamele" ayrımcılık iddiasının ileri sürülemeyeceği hallerden biridir.

6. Bu çerçevede yapılan değerlendirmenin Kurumumuzun 29/12/2020 tarihli ve 2020/270 sayılı kararında da vurguladığı "öğrenci ulaşım kartına hak sahipliği için muhatap Belediyenin 26 yaş altındaki kişilerden SGK kaydı talep etmediği, 26 yaşını doldurmuş kişilerden ise SGK kaydı talep ettiği ve SGK kaydı bulunan kişilere öğrenci kartı verilmediği, bu uygulamayla çalışmayan öğrencilere indirimli ulaşım kartı sağlayarak eğitimin getirdiği mali yükün azaltılmasının amaçlandığı ve eşitsiz bir durumu ortadan kaldırmaya yönelik bir düzenleme getirildiği, idarenin takdir yetkisinin makul bir gerekçeyle orantılı olarak kullanılması nedeniyle ayrımcılık yasağının ihlal edilmediğine" ilişkin çıkarımla da uygun olacağı değerlendirilmektedir.
7. Sonuç olarak somut olayda muhatap Belediye tarafından toplu taşıma ücret tarifesine ilişkin yaş sınırı belirlenirken öğrenci indirimleri konusunda makul bir yaş sınırı belirlendiği, bu bağlamda belediyenin takdir yetkisinin haklı ve meşru gerekçelerle orantılı bir şekilde kullanıldığı değerlendirilmiş olup ayrımcılık yasağının ihlal edilmediği kanaatine varılmıştır.
8. Açıklanan gerekçelerle sayın çoğunluğun görüşüne iştirak edilememiştir.

e-imzalıdır

Av. Alişan TIRYAKI
II. Başkan

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

21.02.2025

İLAVE GÖRÜŞ

Karar Adı : H.T.G.
Karar Numarası : 2024/1300

Bilindiği üzere; 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1 inci maddesi çerçevesinde kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler toplu taşımada öğrencilere indirim yapabilme yetkisi verilmiştir. Hizmet sunan kamu kurum ve kuruluşları ile belediyeler bu çerçevede öznel karar süreçleri sonunda farklı uygulamalar gerçekleştirerek öğrencilere değişen oranlarda indirimli seyahat imkânı sunmaktadırlar. Söz konusu indirimlerin, anayasal bir hak olan eğitim hakkının Anayasa'nın sosyal devlet ilkesinin gerektirdiği bir şekilde desteklenmesini sağlayacak surette belirlenmesi beklenirken, diğer taraftan başta hizmet veren kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelerin bütçe imkânları olmak üzere farklı parametrelerin de belirlemede etkili olacağı açıktır. Örneğin; bu hizmetlerden ücret ödeyerek faydalanan, dolayısıyla bu hizmetlerden ücretsiz ya da indirimli faydalananların maliyetinin bir kısmını da yüklenmekte olan diğer kullanıcılar ile bu hizmeti sunarken ücretsiz ya da indirimli faydalanicılardan dolayı kısmi gelir kaybına uğrayan esnaf ve işletmecilerin durumu da göz önünde bulundurulması gereken faktörler arasındadır.

Ekonomik koşullar nedeniyle, düzenli geliri bulunanlar da dâhil olmak üzere pek çok kişinin özellikle açık öğretim fakültelerine kaydolmak suretiyle indirimli öğrenci kartı talebinde bulunduğu, bu durumun toplu ulaşımdan faydalananlar arasında indirimli kart kullananların sayısının önemli oranlara ulaşmasına sebebiyet verdiği idari kayıtlardan anlaşılmaktadır. Bu çerçevede, toplu ulaşım hizmeti veren kurum ve kuruluşlar ile belediyelerin yukarıda belirtilen hususlar çerçevesinde bir takım tedbirler almaya çalışması son derece doğaldır.

AİHM ve Anayasa Mahkemesi içtihatlarında, benzer durumdaki kişilere farklı muamelede bulunulması nesnel ve makul bir gerekçeye dayanmadığı takdirde ayrımcı olarak kabul edilmekte, bir başka ifadeyle, farklı muamelenin meşru bir amaç taşımaması veya amaçla kullanılan araçlar arasında makul bir orantılılık ilişkisi kurulamaması halinde işlemin ayrımcılık teşkil edeceği vurgulanmaktadır. Benzer durumlarda farklı muamelenin haklı bir temelini bulunup bulunmadığının veya farklılığın ne dereceye kadar haklı görülebileceğinin değerlendirilmesinde de kamu otoritelerinin belli ölçüde takdir yetkisi bulunduğu, takdir yetkisinin kapsamının somut olayın özelliklerine ve hususiyetle farklı bir şekilde yararlandırılan hakkın niteliğine göre değişebileceğinin altı çizilmektedir.

Yukarıda belirtilen çerçevede hizmet veren kuruluşların çeşitli tedbirler alması doğal olmakla birlikte, söz konusu tedbirlerin ayrımcı nitelikte olmaması gerektiği izahtan varestedir. Ücretsiz ya da indirimli ulaşım uygulaması, henüz bir işte çalışmayan, geliri olmayan ya da düşük gelirlili olan öğrencilerin desteklenmesini, yani anayasal bir hak olan eğitim hakkının Anayasa'nın sosyal devlet anlayışı bağlamında desteklenmesini amaçlamaktadır. Sonuçta; indirimli ulaşım uygulamasına ilişkin kriterlerin belirlenmesi esnasında, öğrenciye ilave ulaşım masrafı bağlamında yük getirmeyen açık öğretim öğrencisi olup olmadığı, ikinci ya da üçüncü üniversiteyi okuyup okumadığı, herhangi bir işte çalışıp çalışmadığı, yani bir geliri olup olmadığı ve gelir düzeyinin ne olduğu gibi hususlar ya da öğrencinin lisans, yüksek lisans ya da doktora aşamalarının hangisinde bulunduğu değerlendirilmeden sadece yaş kriterinin ayırddedici

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA
Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899
e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

Ayrıntılı Bilgi İçin:
Telefon No:

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

ölçüt olarak belirlenmesinin, hizmet sunucularının çeşitli tedbirler almasına dair haklı ve meşru gerekçeleri bulunsa da amaçla kullanılan araçlar arasında orantılılık bulunmadığı ve uygulamanın ölçülülük ilkesine uygun olmadığı, dolayısıyla ayrımcı nitelikte olduğu değerlendirilmektedir.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Kurul Üyesi

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu :

Adres: Mithatpaşa Cad. No: 52 06420 Kızılay-ANKARA

Telefon No : 4227800 Fax No : 4227899

e-Posta : / Kep Adresi : tihek@hs01.kep.tr

İnternet Adresi : <http://www.tihek.gov.tr/>

Ayrıntılı Bilgi İçin:

Telefon No: